

การดำเนินคดีอาญาระบบไต่สวน ในศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค 4

กฎหมายเกี่ยวกับ ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ

1. พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลอาญาคดีทุจริต
และประพฤติมิชอบ พ.ศ.2559
2. พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริต
และประพฤติมิชอบ พ.ศ.2559
3. ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วย
วิธีการดำเนินคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ
พ.ศ.2559

เขตอำนาจ

ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ ภาค 4

มีเขตอำนาจศาลในการพิจารณาพิพากษาคดี
ครอบคลุมพื้นที่ 12 จังหวัด ดังนี้

1. จังหวัดกาฬสินธุ์
2. จังหวัดขอนแก่น
3. จังหวัดนครพนม
4. จังหวัดบึงกาฬ
5. จังหวัดมหาสารคาม
6. จังหวัดมุกดาหาร
7. จังหวัดร้อยเอ็ด
8. จังหวัดเลย
9. จังหวัดสกลนคร
10. จังหวัดหนองคาย
11. จังหวัดหนองบัวลำภู
12. จังหวัดอุดรธานี

เปิดทำการตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2560 เป็นต้นไป

ศาลมีอำนาจยื่นหรือขยายระยะเวลาตามความจำเป็นและเพื่อประโยชน์ความเป็นธรรม (พ.ร.บ. วิ.ทุจริตฯ ม.9)

อำนาจพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ

(1) คดีอาญาที่ฟ้องให้ลงโทษเจ้าหน้าที่ของรัฐในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญา ม.147 ถึง 166 , 200 ถึง 205 ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น หรือความผิดอื่นอันเนื่องมาจากการประพฤติมิชอบ

(2) คดีอาญาที่ฟ้องให้ลงโทษเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือบุคคลที่กระทำความผิดฐานฟอกเงินที่เกี่ยวข้องกับความผิดตาม (1) หรือกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานรัฐ กฎหมายว่าด้วยการ ให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐหรือกฎหมายอื่นที่มีวัตถุประสงค์ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตหรือประพฤติมิชอบ

(3) คดีอาญาที่ฟ้องขอให้ลงโทษบุคคลในความผิดเกี่ยวกับการเรียก รับ ย่อมจะรัฐหรือให้ ขอให้ รับว่าจะให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด หรือการใช้กำลังประทุษร้ายขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย หรือใช้อิทธิพลเพื่อบังคับหรือข่มขืนใจให้เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการ ไม่กระทำการ หรือประวิงการกระทำใด ตามประมวลกฎหมายอาญา หรือกฎหมายอื่น

(4) คดีอาญาที่ฟ้องขอให้ลงโทษเจ้าหน้าที่รัฐหรือบุคคลที่กฎหมายกำหนดให้เป็นคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ

(5) คดีอาญาที่ฟ้องขอให้ลงโทษบุคคลที่ร่วมกระทำความผิดกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือบุคคลตาม (1) ถึง (4) ไม่ว่าในฐานะตัวการผู้ใช้ผู้สนับสนุนหรือผู้สมคบ

(6) กรณีที่มีการขอให้ศาลดำเนินกระบวนการพิจารณาอย่างหนึ่งอย่างใดก่อนยื่นฟ้องหรือยื่นคำร้องขอตาม (1) ถึง (7)

(7) คดีที่กฎหมายกำหนดให้อยู่ในอำนาจของศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ (พ.ร.บ.จัดตั้งฯ ม. 3 ,7)

ข้อยกเว้น

กรณีที่ให้ถือว่าอยู่ในเขตอำนาจพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ

- เป็นคดีกรรมเดียวผิดกฎหมายหลายบท บทใดบทหนึ่งอยู่ในอำนาจของศาลอาญาคดีทุจริตฯ ศาลมีอำนาจรับพิจารณาพิพากษาข้อหาความผิดบทอื่นด้วย (พ.ร.บ.จัดตั้งฯ ม.8)

- เป็นคดีความผิดหลายกรรมต่างกัน ซึ่งเกี่ยวข้องกัน แม้บางกรรมไม่อยู่ในอำนาจของศาลอาญาคดีทุจริตฯ ศาลมีอำนาจที่รับหรือไม่รับไว้พิจารณา (พ.ร.บ.จัดตั้งฯ ม.9)

- รวมคดีอาญาเสพติดและคำมณูษย์ด้วย (พ.ร.บ.วิ.ทุจริตฯ ม.6)

คดีอยู่ในอำนาจพิจารณาของศาลชำนาญพิเศษ คือ ศาลแรงงาน ศาลภาษีอากร ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ ศาลล้มละลาย

ผู้เสียหาย

กรณีราษฎรได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดและเป็นผู้เสียหายตาม ป.วิ.อ.มาตรา 2(4) และ มาตรา 28 (2)

ต้องทำการไต่สวนมูลฟ้อง ตาม พ.ร.บ.วิ.ทุจริต ม.16 (1) และตามที่บัญญัติไว้ใน ป.วิ.อาญา ม.165 (พ.ร.บ. วิ.ทุจริต ม.17 วรรคหนึ่ง)

หากจำเลยให้การรับสารภาพให้ศาลมีคำสั่งประทับฟ้องไว้พิจารณาโดยไม่ไต่สวนมูลฟ้อง (พ.ร.บ.วิ.ทุจริตฯ ม.16 วรรคสอง)

คดีมีมูลต้องแสดงเหตุผลชัดเจนประกอบ (พ.ร.บ.วิ.ทุจริตฯ ม.17 วรรคห้า)

กรณีคดีมีมูลบางข้อหา

ข้อหาที่มีมูล ศาลประทับฟ้อง

ข้อหาที่ไม่มีมูล ให้ยกฟ้อง (ป.วิ.อาญา ม. 167)

คดีไม่มีมูล พิพากษายกฟ้องซึ่งในคำพิพากษาต้องมีรายละเอียดตามที่บัญญัติไว้ใน ป.วิ.อาญา ม. 186

ทั้งนี้ ต้องอยู่ภายใต้บังคับรัฐธรรมนูญศาลยุติธรรม ม. 31 (1) ประกอบ ม. 29 (3)

คดีที่ผู้เสียหายเป็นโจทก์ หากความปรากฏต่อศาลว่ามีการกล่าวหาในเรื่องเดียวกันกับที่โจทก์ยื่นฟ้อง ต่อหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการสอบสวนคดีทุจริตและประพฤติมิชอบใด ให้ศาลสอบถามไปยังหน่วยงานนั้น และมีอำนาจเรียกรายงานและสำนวนการสอบสวนหรือสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงในเรื่องดังกล่าวมาเพื่อประกอบการพิจารณาของศาลได้

ถ้าศาลเห็นว่าเรื่องดังกล่าวยังอยู่ในระหว่างสอบสวนและหากดำเนินคดีต่อไปจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่การดำเนินการในชั้นสอบสวนอันกระทบต่อความยุติธรรม ศาลอาจสั่งให้รอการไต่สวนมูลฟ้องหรือการพิจารณาคดีไว้ก่อนได้ตามที่เห็นสมควร ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงความล่าช้าในการสอบสวน ความสุจริตในการปฏิบัติหน้าที่ รวมทั้งความเดือดร้อนของผู้เสียหายประกอบด้วย (ข้อบังคับ ข้อ 10)

วันนัดไต่สวนมูลฟ้องหากโจทก์ไม่มาศาลโดยไม่มีเหตุอันสมควรถ้าศาลเห็นว่าเหตุจำเป็นต้องสืบพยาน ศาลสืบพยานต่อไปได้ศาลจะยกฟ้องโจทก์เนื่องจากโจทก์ไม่มาศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 166 ไม่ได้ (ข้อบังคับฯ ข้อ 13)

พนักงานอัยการหรือคณะกรรมการป.ป.ช.

ในคดีที่พนักงานอัยการหรือคณะกรรมการป.ป.ช. เป็นโจทก์ไม่จำเป็นต้องไต่สวนมูลฟ้อง แต่ถ้าศาลเห็นสมควรจะสั่งให้ไต่สวนมูลฟ้องก่อนก็ได้

อัยการสูงสุดหรือประธานคณะกรรมการป.ป.ช.

อัยการสูงสุดหรือประธานคณะกรรมการป.ป.ช.เป็นโจทก์ ให้ศาลประทับฟ้องไว้พิจารณาโดยไม่ต้องไต่สวนมูลฟ้อง

พนักงานอัยการ

พนักงานอัยการเห็นว่าข้อเท็จจริง รายงาน เอกสารหรือความเห็นของคณะกรรมการ ป.ป.ท. สมบูรณ์ให้ยื่นฟ้องต่อศาล

พนักงานอัยการมีความเห็นว่าข้อเท็จจริง รายงาน เอกสาร หรือความเห็นยังไม่สมบูรณ์แจ้งให้คณะกรรมการ ป.ป.ท. ทราบเพื่อไต่สวน ข้อเท็จจริงเพิ่มเติม จะตั้งคณะทำงานร่วมกันเพื่อไต่สวนข้อเท็จจริงเพิ่มเติมก็ได้ (พ.ร.บ. ป.ป.ท. ม.45 วรรคสอง)

หากพนักงานอัยการเห็นควรสั่งไม่ฟ้อง แต่คณะกรรมการ ป.ป.ท. มีมติยืนยันให้ฟ้องให้ส่งเรื่องให้อัยการสูงสุดวินิจฉัย คำวินิจฉัยของอัยการสูงสุดให้เป็นที่สุด (พ.ร.บ. ป.ป.ท. ม.45 วรรคสาม)

อัยการสูงสุด

อัยการสูงสุดเห็นว่าข้อเท็จจริง รายงานเอกสาร ความเห็นของคณะกรรมการ ป.ป.ช. สมบูรณ์ให้ยื่นฟ้องต่อศาล

อัยการสูงสุดเห็นว่ารายงาน เอกสาร และความเห็นที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ส่งให้ยังไม่สมบูรณ์พอที่จะดำเนินคดีได้ให้ตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาร่วมกัน (พ.ร.บ. ป.ป.ช. ม.97 วรรคหนึ่ง)

ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

เมื่ออัยการสูงสุดตกเป็นผู้ถูกกล่าวหา (พ.ร.บ. ป.ป.ช. ม.84 ,97 วรรคหนึ่ง) ให้ประธานกรรมการ ป.ป.ช. เป็นผู้ยื่นฟ้องต่อศาล

อำนาจไต่สวนข้อเท็จจริง

ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ

อำนาจไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการ ป.ป.ท.

ผู้ถูกกล่าวหาดำรงตำแหน่งเป็น

- เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งดำรงตำแหน่งต่ำกว่าผู้บริหารระดับสูง หรือข้าราชการที่ดำรงตำแหน่งต่ำกว่าผู้อำนวยการระดับต้นหรือเทียบเท่าลงมา
- เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือบุคคลอื่นเป็นตุลาการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุน (พ.ร.บ. ป.ป.ท. ม.3 คำนิยาม “เจ้าหน้าที่ของรัฐ”, 23 พระกอบ พ.ร.บ. ป.ป.ช. ม.4 คำนิยาม “ผู้บริหารระดับสูง” “ผู้อำนวยการกอง”, 19(4),84)

คณะกรรมการ ป.ป.ท. มีมติว่าเป็นความผิดทางอาญา (พ.ร.บ. ป.ป.ท. ม.45 วรรคหนึ่ง)

อำนาจไต่สวนข้อเท็จจริง

ของกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

อำนาจไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

ผู้ถูกกล่าวหาดำรงตำแหน่งเป็น

- (1) ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือผู้บริหารระดับสูง ซึ่งมีใช้บุคคลตามมาตรา 66
- (2) ผู้พิพากษาและตุลาการ
- (3) พนักงานอัยการ
- (4) เจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานของศาลและองค์กรตามรัฐธรรมนูญ
- (5) ผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ช่วยผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- (6) เจ้าหน้าที่ของรัฐในสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรและสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
- (7) เจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตตามกำหนดว่าด้วยการนั้น
- (8) เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งกระทำความผิดในลักษณะที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. เห็นสมควรดำเนินการ
- (9) เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งร่วมกระทำความผิดกับบุคคลตาม (1) (2) (3) (4) (5) (6) (7) หรือ (8) รวมทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือบุคคลอื่นเป็นตัวการ ผู้ใช้หรือผู้สนับสนุน

ในขณะที่ผู้ถูกกล่าวหาเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือพ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่เกินห้าปี แต่ภายใต้กฎหมายว่าด้วยอายุความแม้พ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐไปเกินห้าปีแล้ว ย่อมไม่เป็นการตัดอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่จะยกคำกล่าวหาที่ได้มีการกล่าวหาไว้แล้วหรือกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นกระทำความผิดขึ้นไต่สวนได้ ทั้งนี้ ต้องไม่เกิน 10 ปีนับแต่พ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ (พ.ร.บ. ป.ป.ช. ม.4 คำนิยาม “ผู้บริหารระดับสูง” “ผู้อำนวยการกอง”, 19(4), 84)

กรณีไม่อาจหาข้อยุติได้ ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจฟ้องคดีเองหรือแต่งตั้งทนายความให้ฟ้องคดีแทน (พ.ร.บ. ป.ป.ช. ม.84, 97 วรรคหนึ่ง, วรรคสอง)

คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติว่ามีความผิดทางอาญา (พ.ร.บ. ป.ป.ช. ม.97 วรรคหนึ่ง) ให้ส่งเรื่องให้อัยการสูงสุด

บทบาทหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดี

เจ้าพนักงานคดีชั้นไต่สวนมูลฟ้อง

ศาลเห็นสมควรมีคำสั่งให้เจ้าพนักงานคดีตรวจสอบและรวบรวมพยานหลักฐานของโจทก์ จำเลย และบุคคลภายนอกที่ส่งมาประกอบการพิจารณาตามหมายเรียกของศาลหรือหนังสือของเจ้าพนักงานคดีเพื่อให้ศาลใช้เป็นแนวทางในการไต่สวนมูลฟ้อง (พ.ร.บ.วิ.ทุจริตฯ ม.7 และข้อบังคับฯ ข้อ 16)

เจ้าพนักงานคดีชั้นตรวจพยานหลักฐาน

ก่อนวันนัดตรวจพยานหลักฐานศาลอาจมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีช่วยควบคุมและแนะนำให้ผู้ความดำเนินคดีไปตามขั้นตอนของกฎหมาย ทำการตรวจสอบและรวบรวมพยานหลักฐาน โดยกำหนดวันนัดให้เจ้าพนักงานคดีตรวจสอบและรวบรวมพยานหลักฐาน 1 ถึง 3 วัน (จำเลยไม่ต้องมาก็ได้) แล้วแต่ความยุ่งยากของคดี ให้ผู้ความหรือตัวแทนมาศาล (พ.ร.บ.วิ.ทุจริตฯ ม.7 ข้อบังคับฯ ข้อ 11,16,22)

จำเลยอาจแถลงถึงข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายอันสำคัญที่ศาลควรสั่งว่าคดีไม่มีมูล และจะระบุถึงตัวบุคคลเอกสารหรือวัตถุที่สนับสนุนด้วยก็ได้ซึ่งศาลอาจเรียกมาเป็นพยานศาล โดยโจทก์และจำเลยถามพยานได้เมื่อได้รับอนุญาตจากศาล (พ.ร.บ.วิ.ทุจริตฯ ม.17 วรรคสาม)

หากจำเลยมาศาลก่อนเริ่มการไต่สวนมูลฟ้องศาลต้องสอบถามจำเลยเรื่องทนายความถ้าไม่มีให้ศาลดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 173 (พ.ร.บ.วิ.ทุจริตฯ ม.17 วรรคสอง)

อำนาจสอบสวนพนักงานสอบสวน

ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดไม่ใช่เจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่น การเรียกรับ หรือยอมจะรับ หรือให้ ขอให้ หรือรับว่าจะให้ทรัพย์สิน หรือ ประโยชน์อื่นใด หรือการใช้กำลังประทุษร้าย ชูเชิญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย หรือใช้อิทธิพลเพื่อจูงใจ หรือข่มขืนใจให้เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการ ไม่กระทำการ หรือประวิงการกระทำได้ตามประมวลกฎหมายอาญาหรือกฎหมายอื่น (พ.ร.บ.จัดตั้งฯ ม.3 (3))

เมื่อมีการร้องทุกข์กล่าวโทษคดีอยู่ในอำนาจไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ต้องส่งเรื่องให้คณะกรรมการป.ป.ช. ภายใน 30 วัน (พ.ร.บ. ป.ป.ช. ม.89) พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวน

- มีการคุมตัวผู้กล่าวหาไว้ในอำนาจของศาลเนื่องจากการจับระหว่างดำเนินคดี (พ.ร.บ. ป.ป.ช. ม.89/1, ม.89/3)

- คณะกรรมการ ป.ป.ช. ส่งเรื่องให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนไปตาม ป.วิ. อาญา (พ.ร.บ. ป.ป.ช. ม.89/1, ม.89/2 ,ม.89/3)

เมื่อมีการร้องทุกข์กล่าวโทษคดีอยู่ในอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ท. (พ.ร.บ. ป.ป.ท. ม.30 วรรคหนึ่ง) ต้องส่งเรื่องให้คณะกรรมการ ป.ป.ท. พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวน

- มีการกระทำความผิดทางอาญาอื่นที่มีใช้การกระทำการทุจริตในภาครัฐรวมอยู่ด้วยและคณะกรรมการ ป.ป.ท.เห็นว่า หากให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีไปจะเป็นประโยชน์กว่า และส่งเรื่องคืนให้พนักงานสอบสวน ตาม ป.วิ.อาญา ต่อไป (พ.ร.บ. ป.ป.ท. ม.30 วรรคสาม)

- คณะกรรมการ ป.ป.ท. ไม่รับไว้พิจารณาและส่งเรื่องคืนมาให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนตาม ป.วิ.อาญา ต่อไป (พ.ร.บ. ป.ป.ท. ม.31)

กรณีผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยหลบหนี

ผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยหลบหนีไปในระหว่างถูกดำเนินคดีหรือระหว่างการพิจารณาคดีของศาล มิให้นำระยะเวลาที่ผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยหลบหนีร่วมเป็นส่วนหนึ่งของอายุความ (พ.ร.บ. วิ.ทุจริต มาตรา 13 วรรค 1)

ผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยที่หลบหนีไปในระหว่างได้รับการปล่อยชั่วคราว ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ และความผิดดังกล่าวไม่ระงับไปเพราะเหตุที่คดีของผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยนั้นมีการสั่ง ไม่ฟ้อง ยกฟ้อง จำหน่ายคดี หรือถอนฟ้อง (พ.ร.บ. วิ.ทุจริต มาตรา 14 วรรค 1 และวรรค 2)

การสอบคำให้การ

ในวันยื่นฟ้องหรือวันนัดพิจารณาครั้งแรก แล้วแต่กรณี เมื่อจำเลยมาศาลและศาลเชื่อว่าเป็นจำเลยจริง ให้ศาลส่งสำเนาคำฟ้องแก่จำเลยรายตัวสอบถามและดำเนินการเรื่องทนายความก่อนจากนั้นจึงอ่านกับอธิบายฟ้องให้ฟัง และถามว่าจำเลยกระทำความผิดจริงหรือไม่ จะให้การต่อสู้อย่างไร ถ้าจำเลยให้การหรือไม่ยอมให้การ ให้บันทึกไว้ (พ.ร.บ.วิ.ทจริตฯ ม.18)

จำเลยให้การรับสารภาพ

- คดีที่กฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไปหรือหนักกว่านั้น ศาลต้องสืบพยานประกอบคำรับสารภาพ (ป.วิ.อาญา ม.176 พ.ร.บ.วิ.ทจริตฯ ม.6 วรรคหนึ่ง)
- แม้ข้อหาที่จำเลยรับสารภาพนั้นกฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำให้จำคุกน้อยกว่า 5 ปี หรือโทษสถานเบาเท่านั้น ศาลอาจเรียกพยานหลักฐานมาสืบพยานจนกว่าจะพอใจว่าจำเลยกระทำความผิดจริงก็ได้ (พ.ร.บ.วิ.ทจริตฯ ม.19)

จำเลยให้การปฏิเสธหรือไม่ให้การ

ศาลต้องกำหนดวันนัดตรวจพยานหลักฐานโดยให้คู่ความทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสิบสี่วัน (พ.ร.บ.วิ.ทจริตฯ ม.18)

การตรวจพยานหลักฐาน

ศาลเปรียบเทียบพยานหลักฐานและข้อโต้แย้ง ทำการกำหนดประเด็นสืบพยานเฉพาะที่มีข้อโต้แย้งและหรือตามที่ศาลเห็นสมควร กำหนดพยาน ระยะเวลาและวันนัดที่จะนำเสนอที่จะนำเข้าสู่สืบพยานพร้อมเหตุผลบันทึกลงในรายงานฯหรือจัดทำเป็นตารางโดยละเอียดและมีคำสั่งให้คู่ความ ทำคำร้องเสนอประเด็นคำถามพยานแต่ละปากเฉพาะที่ศาลกำหนดเป็นประเด็นสืบพยานส่งศาลก่อนวันนัดสืบพยานนัดแรกไม่น้อยกว่า 30 วันหรือตามที่ศาลกำหนด (พ.ร.บ.วิ.ทจริตฯ ม.9,21,25)

ศาลอาจมีคำสั่งให้คู่ความส่งพยานหลักฐานเพื่อให้มีการตรวจสอบให้เสร็จสิ้นก่อนวันนัดตรวจพยานหลักฐาน ก็ได้ (ข้อบังคับฯ ข้อ 12)

ศาลมีคำสั่งให้คู่ความดำเนินการดังต่อไปนี้ก่อนวันนัดตรวจพยานหลักฐาน (กำหนดวัน)

- 1 ยื่นบัญชีระบุพยานพร้อมแถลงถึงความเกี่ยวข้องกับประเด็น และความจำเป็นที่ต้องสืบพยานที่อ้างอิงและวิธีการได้มาซึ่งพยานหลักฐานนั้น
- 2 ส่งพยานเอกสารและพยานวัตถุที่อ้างอิงซึ่งอยู่ในครอบครองของตนต่อศาลเพื่อให้อีกฝ่ายหนึ่งตรวจสอบ
- 3 ขอให้ศาลมีคำสั่งเรียกพยานหลักฐานนั้นจากผู้ครอบครอง
- 4 โต้แย้งพยานหลักฐานพร้อมแสดงเหตุแห่งการโต้แย้งโดยชัดแจ้งเป็นหนังสือ มิฉะนั้นจะถือว่ายอมรับพยานหลักฐานของอีกฝ่ายหนึ่ง
- 5 แถลงแนวทางการเสนอพยานหลักฐาน (พ.ร.บ.วิ.ทจริตฯ ม.9,21)

การฟ้องคดี

ฟ้องต้องเป็นไปตามแบบที่กฎหมายกำหนด

1. ต้องทำเป็นหนังสือและมีข้อความตาม ป.วิ. อาญา ม. 158
2. มีข้อความที่เป็นการกล่าวหาเกี่ยวกับการกระทำความผิดคดีทุจริตและประพฤตินิชอบ (คำนิยาม "คดีทุจริตและประพฤตินิชอบ" พ.ร.บ.จัดตั้งฯ ม.3)
3. ต้องระบุพฤติการณ์ที่กล่าวหาว่าจำเลยกระทำความผิดพร้อมทั้งชี้ช่องพยานหลักฐานให้ชัดเจนเพียงพอที่จะดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไปได้ (พ.ร.บ.วิ.ทุจริตฯ ม.15)

คดีที่อัยการสูงสุด พนักงานอัยการ ประธานกรรมการ ป.ป.ช หรือคณะกรรมการป.ป.ช เป็นโจทก์

ในวันยื่นฟ้องให้จำเลยมาหรือคุมตัวมาศาล และให้โจทก์ส่งรายงานและสำนวนการสอบสวนหรือสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงพร้อมสำเนาอิเล็กทรอนิกส์ต่อศาลเพื่อใช้เป็นหลักในการพิจารณาและรวมไว้ในสำนวน (พ.ร.บ.วิ.ทุจริตฯ ม.15 วรรคสอง)

วิธีพิจารณาคดีอาญาทุจริตและประพฤตินิชอบ

วิธีพิจารณาใช้ระบบไต่สวน ตาม พ.ร.บ.วิ.ทุจริตฯ ม.15 และข้อบังคับฯ กรณีที่ไม่มีบทบัญญัติ และข้อบังคับดังกล่าว ให้นำ ป.วิ.อาญา ป.วิ.แพ่ง หรือพ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวงมาใช้บังคับเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับ พ.ร.บ. วิทุจริตฯ

หากมีข้อหาเกี่ยวกับยาเสพติดหรือค้ำมนุษย์รวมอยู่ด้วยให้นำวิธีพิจารณาเกี่ยวกับความผิดดังกล่าวมาใช้เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งเช่นกัน (พ.ร.บ.วิ.ทุจริตฯ ม.6 วรรคหนึ่งและวรรคสอง)

ข้อยกเว้น

กรณีที่ไม่อยู่ในเขตอำนาจพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ

1. คดีที่อยู่ในอำนาจของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

- (๑) คดีอาญาที่กล่าวหานายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือข้าราชการการเมืองอื่น รวมถึงบุคคลดังกล่าวเป็นตุลาการ ผู้ใช้ ผู้สนับสนุน ผู้ให้ ขอให้รับว่าจะให้ (พ.ร.ป.วิ. การเมืองฯ ม.9 (1) พ.ร.ป. ป.ป.ช. ม 66 วรรคหนึ่ง วรรคสาม)
- (2) คดีซึ่งประธานวุฒิสภาส่งคำร้องกล่าวหาว่ากรรมการ ป.ป.ช. ให้ศาลพิจารณาพิพากษา (พ.ร.ป.วิ. การเมืองฯ ม.9 (3) พ.ร.ป. ป.ป.ช. ม.17 วรรคหนึ่ง)
- (3) คดีอาญาที่กล่าวหานายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือข้าราชการการเมืองอื่น ร่ำรวยผิดปกติ (พ.ร.ป.วิ. การเมืองฯ ม.9 (1) พ.ร.ป. ป.ป.ช. ม 66 วรรคหนึ่ง,ม80 (1))
- (4) คดีร้องขอให้ทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นผิดปกติของนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือข้าราชการการเมืองอื่น หรือ ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นตามที่กฎหมายบัญญัติตกเป็นของแผ่นดิน (พ.ร.ป.วิ. การเมืองฯ ม.9 (4) พ.ร.ป. ป.ป.ช. ม 38 วรรคสอง) (5) คดีที่ยื่นคำร้องขอให้วินิจฉัย หรือพิพากษาว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน และหนี้สิน หรือยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงอันควรแจ้งให้ทราบ (พ.ร.ป. ป.ป.ช. ม.34 วรรคหนึ่ง ม.41 วรรคสาม)

ข้อสังเกต ข้าราชการการเมืองอื่นตาม (1)(3)(4) นั้นคือ บุคคลซึ่งดำรงตำแหน่งตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการการเมืองพ.ศ.2535 มาตรา 4 และตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายรัฐสภา พ.ศ.2554 ม.92 (1) ถึง (24)

2. คดีที่อยู่ในอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัว ตาม พ.ร.บ.เยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ม.10

อำนาจพิพากษาศาลชั้นต้น

คำพิพากษาศาลชั้นต้น ศาลมีอำนาจริบทรัพย์สินดังต่อไปนี้ได้แม้โจทก์จะมีคำขอหรือไม่ก็ตาม เว้นแต่ เป็นทรัพย์สินของผู้อื่นซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วย

- (1) ทรัพย์สินที่บุคคลได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด
 - (2) ทรัพย์สินหรือประโยชน์อันอาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ที่บุคคลได้มาจากการกระทำความผิด หรือจากการเป็นผู้ใช้ ผู้สนับสนุน หรือผู้โฆษณาหรือประกาศให้ผู้อื่นกระทำความผิด
 - (3) ทรัพย์สินหรือประโยชน์อันอาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ที่บุคคลได้มาจากการจำหน่าย จ่าย โอน ด้วยประการใด ๆ ซึ่งทรัพย์สินหรือประโยชน์ตาม (1) หรือ (2)
 - (4) ดอกผลหรือประโยชน์อื่นใดอันเกิดจากทรัพย์สินหรือประโยชน์ตาม (1) (2) หรือ (3)
- (พ.ร.บ.วิ.ทุจริตฯ ม.31)

บรรดาทรัพย์สินดังต่อไปนี้ให้ริบเสียทั้งสิ้น

- (1) ทรัพย์สินหรือประโยชน์อันอาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ที่บุคคลได้ให้ ขอให้หรือรับว่าจะให้แก่ เจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อจูงใจให้กระทำการ ไม่กระทำการ หรือประวิงการกระทำอันมิชอบด้วยหน้าที่
- (2) ทรัพย์สินหรือประโยชน์อันอาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้มาจากการกระทำความผิด
- (3) ทรัพย์สินหรือประโยชน์อันอาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ที่ได้ให้ ขอให้ หรือรับว่าจะให้เพื่อจูงใจบุคคลให้กระทำความผิด หรือเพื่อเป็นรางวัลในการที่บุคคลได้กระทำความผิด
- (4) ทรัพย์สินหรือประโยชน์อันอาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ที่บุคคลได้มาจากการจำหน่าย จ่าย โอน ด้วยประการใด ๆ ซึ่งทรัพย์สินหรือประโยชน์ตาม (1) (2) หรือ (3) (5) ดอกผลหรือประโยชน์อื่นใดอันเกิดจากทรัพย์สินหรือประโยชน์ตาม (1) (2) (3) หรือ (4) (พ.ร.บ.วิ.ทุจริตฯ ม.32)

สิ่งที่ศาลจะสั่งริบหรือได้สั่งริบโดยสภาพไม่สามารถส่งมอบ สูญหาย หรือไม่สามรถติดตามเอาคืนหรือนำไปรวมเข้ากับทรัพย์สินอื่นหรือจำหน่าย จ่าย โอนหรือติดตามเอาคืนยากหรือมีเหตุสมควรอื่น ศาลอาจกำหนดมูลค่าของสิ่งนั้น และสั่งให้ผู้มีหน้าที่ต้องส่งชำระเป็นเงินแทนตามมูลค่า (พ.ร.บ.วิ.ทุจริตฯ ม.33)

ศาลอุทธรณ์

ชั้นศาลอุทธรณ์ คำพิพากษาศาลชั้นต้นให้อุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์แผนกคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ
โดยยื่นต่อศาลชั้นต้น (พ.ร.บ.วิ.ทุจริตฯ ม.39)

การยื่นอุทธรณ์หรือฎีกาของจำเลยซึ่งไม่ได้ถูกคุมขัง จำเลยต้องมาแสดงตนต่อเจ้าหน้าที่ศาลขณะยื่น มิฉะนั้นให้ศาลอุทธรณ์แผนกคดีทุจริตและประพฤติมิชอบมีคำสั่งไม่รับ (พ.ร.บ.วิ.ทุจริตฯ ม.40 ข้อบังคับฯ ข้อ 25,26)

คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์แผนกคดีทุจริตและประพฤติมิชอบให้เป็นที่สุด
เว้นแต่ จะได้รับอนุญาตให้ฎีกา (พ.ร.บ.วิ.ทุจริตฯ ม.42,44)

จำเลยหลบหนี มิให้นำ ป.อาญา ม. 98 มาใช้บังคับ (พ.ร.บ.วิ.ทุจริตฯ ม.13 วรรคสอง)

ศาลฎีกา

ชั้นศาลฎีกา ให้ผู้ฎีกายื่นคำร้องแสดงเหตุที่ศาลฎีกาควรรับฎีกา พร้อมกับคำฟ้องฎีกาต่อศาลชั้นต้นเพื่อส่งให้ศาลฎีกาพิจารณา (พ.ร.บ.วิ.ทุจริตฯ ม.44)

การยื่นคำร้องขออนุญาตฎีกาของจำเลยซึ่งไม่ได้ถูกคุมขังจำเลยต้องมาแสดงตน มิฉะนั้นให้ศาลฎีกาสั่งไม่รับฎีกา (พ.ร.บ.วิ.ทุจริตฯ ม.44 วรรคสอง ข้อบังคับฯ ข้อ 27)

อัยการสูงสุดลงลายมือชื่อรับรองในฎีกาของพนักงานอัยการว่ามีเหตุอันควรที่ศาลฎีกาจะได้วินิจฉัยให้ถือว่าเป็นปัญหาสำคัญและให้ศาลฎีการับฎีกา (พ.ร.บ.วิ.ทุจริตฯ ม.46 วรรคสาม)

